

TEŽKA VLADNA KRIZA

Kot strela z jasnega je v petek 21. t. m. presenetila novica, da je Morova vlada kmalu po poldnevu odstopila, potem ko je doživela prejšnjo noč v poslanski zbornici čisto nepričakovan poraz pri glasovanju o zakonu glede ustanovitve državnih otroških vrtcev. Tako se je že drugi zgodilo, da je Moru »podrsnilo na oranžni lupini« šolskih zadev, kot je zapisal neki komentator, ker je bilo šolsko vprašanje tudi vzrok padca njegove vlade v juniju 1964, ko je šlo za borih 80 milijonov lir, ki naj bi bile šle iz državnega proračuna za zasebno, v glavnem katoliško šolo. Tokrat je doživela vlada poraz zaradi odsotnosti 85 poslancev vladne večine, še bolj pa zaradi tega, ker so nekateri navzoči poslanci večine glasovali proti vladi.

»PROSTI STRELCI« PROTI VLADI

Spet so se torej pojavili v vladni večini zloglasni »prosti strelci«, ki stopijo v akcijo pri važnih tajnih glasovanjih in ki jih zaradi tajnosti glasovanja tudi ni mogoče ugotoviti. Tudi tokrat niso mogli dognati, kdo je glasoval proti, in tudi ne, kateri stranki vladne večine ali kateri struji v okrilju Krščanske demokracije pripadajo. To vzbuja seveda sume in očitke zlasti med krščansko-demokratskimi strujami. Fanfanijevi so na seji vodstva krščansko demokratske skupine v poslanski zbornici protestirali proti temu, da pripisujejo proste strelce njim, vendar pa takega suma tudi ta protest ni mogel pregnati. Temu je seveda vzrok predvsem nedavna afera s Fanfanijevim odstopom z mesta zunanjega ministra in njegovo navzkrižje z Morovo vlado glede raznih vprašanj zunanje politike, česar Fanfani niti ni preveč tajil, zlasti ne po svojem odstopu.

PRESENETIL JE SAMO POVOD, NE VLADNA KRIZA

Vendar se lahko reče, da je prišla vladna kriza nepričakovano samo, kar zadeva povod, ki jo je sprožil: namreč tisto glasovanje v zbornici o v bistvu ne tako zelo važni zadevi, kjer bi bil moral dobiti od vlade predložen zakon po vseh računih večino, neglede na odsotnost določenega števila poslancev. Dejansko se le malokdaj zgodi, da bi bili vsi poslanci navzoči na zborničnih sejah. Tudi tokrat niso manjkali samo krščansko-demokratski poslanci in poslanci ostalih strank večine, ampak tudi poslanci obeh opozicij, leve in desne. Manjkalo je namreč 155 poslancev, med njimi — kot rečeno — 56 krščanskih demokratov (od 260, kolikor jih je v poslanski zbornici), in 29 poslancev drugih treh strank vladne večine ter 70 poslancev iz vrst obeh opozicij. Vlada bi bila morala kljub temu po računih

dobiti večino in sicer 274 glasov, medtem ko jih je dobila samo 221. Prostih strelcev je bilo torej 53.

ZADEVA JE BILA VERJETNO ORGANIZIRANA

Težko si je misliti, da bi bilo prišlo kar 53 poslancev istočasno na idejo, da bi glasovali proti vladi. Iz tega se da sklepati, da je bila zadeva vsekakor organizirana, četudi »zelo zaupno«, in da se skriva za padcem vlade torej neka politična intriga, katere cilj je v tem, zagotoviti v novi vladi tisti struji močnejši vpliv.

Mnogi menijo, da so »prosti strelci« iz vrst desnice v stranki, ki ni zadovoljna s kompromisom, ki ga je Moro sklenil glede zakona o otroških vrtcih s socialisti.

O tem krščanski demokrati neradi govorijo, ker jim ni do tega, da bi padla nenotnost med strujami v krščanski demokraciji preveč v oči, vendar pa ne more biti dvoma, da se o tem zelo veliko govori na sestankih vodstev krščanske demokracije in da ima strankin tajnik Rumor veliko dela, da bi poravnal te spore in razkole v stranki. Ne more pa seveda odpraviti močnih ambicij posameznikov, ki vedno spet udarijo na dan, tudi ko kaže, da so se vsi spet vdali v strankino disciplino.

VLADNA KRIZA JE BILA V ZRAKU

Ravno te ambicije posameznikov, zlasti bivšega zunanjega ministra Fanfanija, so bile vzrok, da je bila vladna kriza že kar nekam v zraku in da se je o njej tudi že javno govorilo in pisalo. Poleg tega so razpravljali o vladni krizi tudi v zvezi s takimi imenovano verifikacijo med strankami vladne večine, to je z nujnostjo ponovnega razčiščenja stališč posameznih strank večine, ker se socialisti vedno spet pritožujejo, da se Krščanska demokracija ne ozira dovolj na svoje obveznosti proti njim, določene v vladnem programu, in skuša spora-

zum o sredinsko-levi koaliciji tolmačiti preveč po svoje.

Krščanski demokrati pa so spet mnenja, da skušajo socialisti, večkrat v zvezi z ostalimi laičnimi strankami večine, preveč izsiljevati. Vsekakor sredinsko-leva koalicija ni lahka stvar in odkar so v njej tudi socialisti, je postala še bolj komplicirana. Dejstvo pa je, da je zaenkrat edina sprejemljiva in uresničljiva vladna večina.

SREDINSKA LEVICA — TUDI ZANAPREJ EDINA MOŽNOST

Socialni demokrati namreč nikakor ne bi pristali na novo čisto sredinsko formulo (z liberalci in brez socialistov), najmanj zdaj, ko jim gre tako zelo za čim hitrejšo združitev s socialisti. Po drugi strani pa tudi Krščanska demokracija kot celota nikakor ni pripravljena iti brez socialnih demokratov v kako koalicijo z desnico, ki bi obsegala tudi misovce, ker krščanski demokrati in liberalci skupaj ne bi mogli sestaviti večine. Edina možnost je torej spet — sredinska levica s socialisti. To pa napravlja socialiste močne in jih žene k takim imenovani »verifikaciji«, od katere lahko samo pridobijo na vplivu in utrdijo svoj položaj v vladi.

To pa bo verjetno tudi vzrok, da bodo pogajanja za sestavo nove Morove vlade težka. Če bi Moro — ali za njim kak drugi krščanski demokrat — ne mogel sestaviti vlade z novim sporazumom med dosedanjimi štirimi strankami večine, ali če bi vlada pri glasovanju o zaupnici v parlamentu padla, pa je pričakovati predčasni razpis novih parlamentarnih volitev, ki naj bi razčistile položaj in ustvarile jasnejšo predstavo o moči posameznih strank. Seveda pa je možno, da bodo položaj še bolj zapletle.

Moro si po izidu glasovanja glede zakona o državnih otroških vrtcih vsekakor ni po-

(Nadaljevanje na 2. strani)

MORO SESTAVLJA NOVO VLADO

Predsednik republike je zaupal dosedanjemu ministrskemu predsedniku Aldu Moru mandat za sestavo nove vlade.

Glavni tajnik predsedstva republike je prebral v torek opoldne časnikarjem, ki so se zbrali na Quirinalu, uradno poročilo o tem. Poročilo pravi, da je predsednik republike Giuseppe Saragat po političnih posvetovanjih prejšnjih dni zaupal naročilo za sestavo nove vlade prof. Aldu Moru. Ta si je pridržal pravico do premisleka.

Moro je takoj začel posvetovanja s predstavniki štirih strank. Vendar se da predvideti, da bodo razgovori s strankami trajali

dolgo in da se bo zato vladna kriza najbrž zelo razvlekla.

Najtežje se bo sporazumeti s socialisti, ki terjajo splošno »razčiščenje« o stališčih vladnih strank (in s tem večji vpliv) in »čakajo na razčiščenje v sami Krščanski demokraciji«, kot je izjavil njihov tajnik De Martino. Nekatere struje krščanskih demokratov pa očitajo socialistom in socialnim demokratom, da so »instrumentalizirali« vladni protiprogram proti Krščanski demokraciji, to je, da ga izkoriščajo proti njej.

Med temi skrajnostmi bo Moro le težko našel kompromis, četudi kaže vedrost.

RADIO TRST A

• NEDELJA, 30. januarja, ob: 8.30 Kmetijska oddaja; 9.00 Prenos sv. maše iz župne cerkve v Rojanu; 10.15 Poslušali boste... Od nedelje do nedelje na našem valu; 11.15 Oddaja za najmlajše: »Bratovščina Sinjega galeba«. Napisal Tone Seliskar, dramaturg Marja Kalan. Tretji del; 12.00 Nabožne pesmi; 12.15 Vera in naš čas; 13.00 Kdo, kdaj, zakaj... Odmevi tedna v naši deželi; 15.00 Revija popevk; 15.30 »Stempihar iz Olševke«, radijska drama, napisal Niko Kuret. Igra RO., režira Stana Kopitar; 16.15 Popevke iz televizijske oddaje »La prova del nove«; 16.30 Koncert tržaške glasbene Maticе s sodelovanjem otroških zborov iz Devina, Nabrežine, Opčin in Trsta, moškega zbora s Proseka-Kontovele in orkestra Glasbene Maticе iz Trsta pod vodstvom Oskarja Kjudra; 18.30 Kino, včeraj in danes; 19.00 Dve sto let valčkov; 20.30 Iz slovenske folklorne - Lelja Rehar: V starih časih: »Naši n'vici židan trak«; 22.10 Cerkevna in nabožna dela italijanskih skladateljev.

• PONEDELJEK, 31. januarja, ob: 11.35 Radio za šole (oddaja za srednje šole); 12.15 Brali smo za vas; 17.25 Radio za šole (oddaja za srednje šole) — ponovitev; 18.00 Ne vse, toda o vsem; 18.30 Francoske simfonične skladbe iz prejšnjega stoletja; 19.15 Vinko Beličič: »Josip Jurčič, pisec iz ljudstva za ljudstvo«; 20.35 Zvoki uplašeni na temo; 21.00 Giulio Viozzi: »Allamistakeo«, operna enodejanka; 22.30 Ameriški motivi.

• TOREK, 1. februarja, ob: 12.00 Iz slovenske folklorne - Lelja Rehar: V starih časih: »Naši n'vici židan trak«; 17.20 Italijanščina po radiu; 18.30 Koncertisti naše dežele; 19.00 Plošče za vas; 20.35 Sodobni motivi; 21.00 Pregled slovenske dramatike, pripravila Jože Peterlin in Josip Tavčar; 22.00 Plešite z nami; 22.55 Nova glasba.

• SREDA, 2. februarja, ob: 11.35 Radio za šole (oddaja za I. stopnjo osnovnih šol); 12.15 Pomenek s poslušavkami, pripravila Marjana Prepeluh; 17.25 Radio za šole (oddaja za I. stopnjo osnovnih šol) — ponovitev; 18.00 Ne vse, toda o vsem; 18.30 Klavirska glasba; 18.30 Motivi, ki so mladim všeči; 19.15 Higiena in zdravje. Pripravlja dr. Rafko Dolhar; 19.30 Koncert božičnih pesmi v izvedbi združenih cerkvenih pevskih zborov iz Trsta pod vodstvom Humberta Mamola; 20.35 Kulturni odmevi; 21.00 Simfonični koncert. V odmoru (približno ob 21.35) Knjižne novosti - Josip Tavčar: »Italo De Feo in njegova knjiga „L'Italia di Goliotti“«.

• CETRTEK, 3. februarja, ob: 12.00 Za smeh in dobro voljo. Besedilo: Danilo Lovrečič; 17.20 Italijanščina po radiu; 18.30 Klasiki moderne glasbe; 19.10 Pisani balončki, radijski tednik za najmlajše. Pripravila Krasulja Simoniti; 20.35 Z italijanskih festivalov popevk; 21.00 »Lunin kamen«. Napisal Wilkie Collins, prevod in dramatizacija Deza Kraševca. Igra RO., režira Jože Peterlin; 22.55 Slovenski solisti.

• PETEK, 4. februarja, ob: 11.35 Radio za šole (oddaja za II. stopnjo osnovnih šol); 12.15 Pomenek s poslušavkami, pripravila Marjana Prepeluh; 17.25 Radio za šole (oddaja za II. stopnjo osnovnih šol) — ponovitev; 18.00 Ne vse, toda o vsem; 18.30 Nove plošče resne glasbe; 19.00 Pevski zbori Furlanije-Tuliške krajine; 19.15 Slovenski znanstveni delavci s tržaške univerze - Bruna Pertot: »Slovenski element v furlanskih krajevnih imenih«; 20.35 Gospodarstvo in delo; 21.00 Koncert operne glasbe; 21.55 Posgovori o fiziki: Abdul Salam, direktor Mednarodnega centra za teoretično fiziko v Trstu; »Materija in antimaterija: jedrska sila«.

• SOBOTA, 5. februarja, ob: 12.00 Kulturni odmevi, dejstva in ljudje v deželi; 15.00 Glasbena oddaja za mladino. Pripravila Dušan Jakomin; 16.00 Volan. Oddaja za avtomobiliste; 16.30 Zgodbe druge svetovne vojne - Smiljan Rozman: »Margareta«; 17.20 Skala in ladja, komentarji o dogodkih po koncilu in v jubilejnim letu; 17.30 Širimo obzorja: »Človeška ribica, zanimivi prebivalci kraških jam«; Napisal Tone Penko; 18.30 Panorama izjava; 19.00 Pojeta: Miranda Martino in Sasha Distel; 19.15 Družinski obzorik; 20.35 Teden v Italiji; 20.45 Ženski vokalni kvartet iz Ljubljane, vodi Slavko Miheličič; 21.00 Za smeh in dobro voljo; 21.30 Vabilo na smeh; 22.30 Koncerti za pihala in orkester; 22.45 V ritmu in melodiji.

Izdajatelj: »Novi list« d. z. o. z. • Glavni urednik: Engelbert Besednjak • Odgovorni urednik: Drago Legiša • Tiska tiskarna »Graphis« — Trst, ulica Sv. Frančiška 20 — telefon 29-477

Neuspeh ameriške mirovne ofenzive

Glavni ameriški državniki, med njimi predsednik Johnson sam, podpredsednik Humphrey, zunanji minister Rusk, obrambni minister Mc Namara in drugi so dali zadnje dni na tiskovnih konferencah in v izjavah za javnost jasno razumeti, da so razočarani nad rezultati ameriške »mirovne ofenzive«. Ta je vzbudila sicer skoraj po vsem svetu razen v nekaterih državah komunističnega tabora ugodne odzive, na izrazito odklonitev pa je naletela ravno pri tistih, katerim je bila namenjena, to je pri vladah v Hanoju in v Pekingju. Tam so se iz nje celo norčevali in jo (zlasti Kitajci) prikazovali kot slabost in znak popuščanja.

Obrambni minister Mc Namara je izjavil, da je dala prekinitev letalskega bombardiranja Severnega Vietnama tamkajšnjim oblastem možnost, da so za silo obnovile porušene prometne zveze, mostove, ceste in drugo. Naglasil pa je, da tega od mora Severni Vietnam ni mogel izkoristiti za kako hitro nakopičenje novih sil in zalog za pomoč gverilcem v Južnem Vietnamu.

Zadnje dni v Združenih državah in tudi v ostalem svetu mnogo razpravljajo o tem, kdaj bo obnovljeno bombardiranje Severnega Vietnama in če bo sploh obnovljeno. Zdi se pa, da si tudi v ameriških vladnih krogih o tem še niso na jasnem, ker obstajata dve struji. Ena je za to, da bi še počakali, ker le še ni čisto gotovo, da bo mirovna ofenziva zman, druga pa je že napravila križ čez njo in sili k obnovitvi bombardiranja in k še odločnejšim vojnim akcijam, češ da bo možno doseči mir samo s porazom nasprotnika. Ameriški zavezniki, med njimi Velika Britanija, pa so, kot kažejo razne sicer previdne izjave, bolj za to, da bi počakali z bombardiranjem in nadaljevali mirovno ofenzivo.

Predsednik Johnson je vsekakor v hudih škripcih, kako naj odloči, tembolj, ker je glede tega tudi ameriško javno mnenje precej razdeljeno. Intelktualni krogi, zlasti univerzitetni, so za mir — nekateri celo za vsako ceno, torej tudi za ceno ameriškega poraza, — drugi, in zlasti širša javnost, pa so za odločen nastop. Niti prvi niti drugi pa se verjetno ne zavedajo vseh posledic, če bi obveljala njihova, ker povprečni Američan je navajen misliti pragmatično, to je samo na trenutno korist, ne zaveda pa se izredne zapletenosti svetovnih vprašanj. Taka ameriška miselnost ima več vzrokov. Eden izmed njih je dolgotrajna izolacija od svetovnega dogajanja v preteklosti, tako da marsikak Američan še vedno ne more razumeti, zakaj naj bi se Združene države mešale v vse zadeve po svetu, ki jih dozdevno nič ne brigajo, ampak jim prinašajo samo škodo in človeške izgube, za katere so Američani zelo občutljivi kot vsi ljudje, ki žive v udobju in materialni sreči in za katere je trpljenje nekaj nepotrebnega, kakor bolezen, ki jo je treba odpraviti in iztrebiti. Etični pomen trplje-

nja jim je nerazumljiv, prav tako pa tudi politični idealizem. Američanu pomeni politika kariero in zgolj boj za neke koristi, ali pa obramba določenih koristi. Če pa naj ima od politike samo škodo, zakaj bi se potem ukvarjal z njo? Zakaj naj bi se torej Združene države angažirale v Vietnamu, če imajo od tega samo škodo, v človeških žrtvah in ogromnih vsotah za vojaške izdatke?

Drugi vzrok je temu delno nasproten, v resnici pa izvira iz njega. Povprečnemu Američanu ne gre v glavo, da bi bila taka ogromna angažiranost zman, da bi bile zman vse žrtve in desetine milijard dolarjev in so prepričani, da mora to dokončno nekaj zaleči in da je to jamstvo za končno zmago v Vietnamu. To je pragmatizem, oprt na številke. Zato so za nadaljevanje vojaške akcije, kajti prenehanje z njo in sklepanje kompromisov ali celo neuspeh bi pomenilo isto, kakor da je vsa zadeva bankrotirala in da je bil ves denar vržen proč in: zman tudi vse človeške žrtve. Ne razmišljajo pa o komplikacijah, ki jih lahko povzroči razširjena vojna akcija v Vietnamu. O tem pa morajo razmišljati ameriški državniki in zato odločitev, ki jih čaka in s katero ne bodo mogli več dolgo odlašati, ni lahka.

Poleg tega se zavedajo odgovornosti, ki jo imajo do ostalega sveta, in morda tudi psiholoških kompleksov v azijski psihi, s katerimi je treba računati in ki so vse kaj drugega kakor psiha zahodnega človeka. Tolažljivo je, da se vsaj del odgovornejšega ameriškega javnega mnjenja tudi zaveda te situacije in da je v tem v oporo svojim državnikom, ki bodo morali te dni izbrati najbolj pametno rešitev, na katero napeto čaka ves svet.

POMOČ ZN ZAOSTALIM DRŽAVAM

Upravni svet Združenih narodov je odobril načrte za investicije v zaostalih državah za skupno 255 milijonov dolarjev, to je za približno 160 milijard lir.

Upravni svet Združenih narodov je tudi sklenil, da bo imel prihodnje zasedanje meseca junija v Rimu.

»TOPOLINO« PREDSTAVLJA SLOVENIJO

Otroški tednik — slikanica »Topolino«, ki ga izdaja založba Arnoldo Mondadori, je prinesel v svoji zadnji številki (št. 530, 23. jan.) kratek, a lep članek o Sloveniji, pod naslovom »Lubiana«. V njem pa tudi na splošno prikaže italijanskim otrokom Slovenijo in slovenski narod, v simpatični luči. Članek spremlja deset krasnih barvnih reprodukcij slovenske prestolnice, slovenskih ljudskih noš, frančiškanske cerkve v Ljubljani, Križank itd.

TEŽKA VLADNA KRIZA

(Nadaljevanje s 1. strani)

mišljal in je hladnokrvno podal ostavko. Predsednik republike ga je naprosil, naj začasno on in njegova vlada opravljata vladne posle naprej, sam pa je takoj začel, kot določa ustavna procedura, posvetovanja s politiki vseh strank, s predsednikoma obeh zbornic parlamenta in z bivšima predsednikoma republike Gronchijem in Segnijem o tem, kdo naj dobi mandat za sestavo nove vlade. Vse stranke sredinske levece so se pri tem spet izjavile za Mora.

TEDENSKI KOLEDARČEK

30. januarja, nedelja: Martina, Darinka
31. januarja, ponedeljek: Vanja, Marčela
1. februarja, torek: Ignac, Igor
2. februarja, sredo: Svečnica, Marija
3. februarja, četrtek: Blaž, Blaženka
4. februarja, petek: Bojana, Andrej
5. februarja, sobota: Agata, Anda

STRAŠNE LETALSKE NESREČE

V ponedeljek zjutraj se je pripetila v pečinah najvišjega evropskega vrha Mont Blanca ena najhujših letalskih nesreč zadnjih časov. Letalo Boeing-707, last Indijske letalske družbe, je odletelo v nedeljo zvečer iz Bombaya v Evropo. Na krovu je bilo 106 potnikov in 11 članov posadke.

Nesreča se je pripetila v hipu, ko bi bilo moralo letalo preleteti vrh Mont Blanca. V megli pa kapitan morda ni točno izračunal višine in letalo je malo pod gorskim vrhom treščilo z vso silo v skale. V skoro nedostopni točki se je razletelo na drobne kose. Vseh 117 oseb je mrtvih. Med njimi tudi en italijanski državljani in slavniti indijski atomski znanstvenik Homi J. Bhabha.

Reševalci so le z veliko težavo prenesli v dolino nekaj trupel; druga bodo ostala pod snegom in ledom do pomladi in morda za vedno.

Tudi v Haitiju se je zgodila huda letalska nesreča, pri kateri je bilo ubitih 28 ljudi. Pet je ostalo živih.

Neko haitisko letalo vrste DC-3 se je zrušilo takoj potem, ko je sprejelo v nekem

pokrajinskem mestu na krov številne funkcije in druge ugledne osebnosti ter e vzdignilo. Med potniki so bili poleg drugih ravnatelj misije Združenih narodov na Haitiju, nekaj švicarskih članov Mednarodnega urada za delo pri Združenih narodih in nekaj vidnejših haitiskih osebnosti.

V Južnem Vietnamu se je zrušilo vojaško prevozno letalo, pri čemer je zgorelo več desetih ameriških vojakov.

Novice po svetu

27. t. m. se je obnovila v Ženevi razprava na konferenca »osemnajstih«, ki bodo razpravljali o »neširjenju atomskega orožja«.

V Luksemburgu se bodo v petek nadaljevala pogajanja o rešitvi spora v Skupnem evropskem trgu med »petimi« in Francijo.

V Milanu sodijo skupino južnotirolskih teroristov. Avstirjci so medtem konfinirali proslulega Klotza v Linzu. Imel je nekaj opraviti z »Radijem Svobodna Južna Tirolska«.

V južni Španiji se je zrušilo ameriško vojaško letalo, ki je imelo na krovu nekaj atomskih bomb. Tri so našli, eno ali dve še iščejo. Verjetno sta padli v morje. Nihče več ne mara zelenjave in mleka ali mesa s tistega področja, ker so ugotovili porast radioaktivnosti.

V slovenskem tisku se vsak dan vrste pisma, ki se pritožujejo nad zapostavljanjem in kvarjenjem slovenskega jezika v javnem življenju. Ta na novo prebujena vnema za naš jezik je nadvse razveseljav pojava.

Izvoz iz Slovenije je znašal v letu 1965 vrednost 184,5 milijonov dolarjev. Izvoz iz vse Jugoslavije pa je znašal 1 milijardo in 288 milijonov dolarjev.

V skladu s sporazumom, ki sta ga podpisala v Taškentu Ayub Khan in pokojni Shastri, so se začele indijske in pakistanske čete te dni umikati s frontne črte. Za zdaj so se umaknile za približno en kilometer. Umik na črte pred spopadom bo trajal dober mesec.

Predsednik Johnson je povabil novo predsednico indijske vlade Indiro Gandhi na obisk v Združene države.

V Rio de Janeiru se je pojavil po hudih nalih in poplavih, ki so zahtevali na stotine smrtnih žrtev med revnim, največ črnskim prebivalstvom na višinah nad mestom, še tifus. Ljudi masovno cepijo.

V New Yorku so po (uspešno) končani stavki uslužbencev mestnega prometa izpustili iz zaporov aretirane sindikalne voditelje. Stavka je bila namreč proglašena za nezakonito.

NADALJEVANJE BOMBARDIRANJA?

Najnovejša poročila govore, da se je Johnson odločil za nadaljevanje bombardiranja in da ga je pripravil k temu trdovratni molk hanojske vlade na njegovo mirovno ofenzivo.

Pisma uredništvu

ŠE O RADIJSKEM SPOREDU

Na naš dopis v zadnji številki o oddaji glede nastanka Jugoslavije smo prejeli nekaj dopisov, ki jih zaradi pomanjkanja prostora ne moremo objaviti, zlasti ker vsi obravnavajo isto temo: dopisniki namreč zatrjujejo, da so tudi slišali tisti oddaji »Ne vse, toda o vsem«, vendar niso imeli vtisa, da bi bila oddaja restavljena v duhu opravičevanja za vse tisto, kar ni bilo v skladu s pravičnostjo in demokracijo ter moralnim čutom pri dogajanju, ki je privedlo do nastanka stare Jugoslavije. Morda je bil le splošni ton premalo kritičen, ker je avtor premalo upošteval nove zgodovinske raziskave in se držal starih, predvojnih virov, ki pa so takrat veljali za nedvomne in za neomajna dejstva, v splošnem pa je bil sestavek po svojem značaju samo informativen, nič več in nič manj. Vtis dopisnika v zadnji številki N. l. je bil tako čisto subjektiven; dejstvo, da je bila ustanovitev Albanije leta 1912 sklenjena zato, da »zapre Srbiji pot do morja«, nikakor ni v nasprotju s pravico albanškega naroda (in vseh narodov) do neodvisnosti, le da se evropske sile, ki so ustvarile Albanijo, niso ozirale na to pravico (saj potem bi jo bile morale priznati, n. pr. Avstro-Ogrska, tudi lastnim narodom), ampak na lastne interese.

Vsa zadeva pa dokazuje, s kakšnim zanimanjem naša javnost spremlja oddaje radia Trst A in kakšen odmev ima o celo dozdevno manj pomembne oddaje v širokih krogih.

Uredništvo

Spoštovano uredništvo

Prosim za nekaj dragocenega prostora v Vašem listu, a stvar se mi zdi važna. K pisanju me silijo sporedi Radia Trst A. Ne mislim se tu spuščati v njihovo podrobno analizo. Rad bi le nanizal nekaj splošnih opazk in vtisov, ki sem jih imel ob poslušanju naše radijske postaje. Začel bom kar pri najbližjem in kar me je najbolj razočaralo in prisililo k pisanju: pri božičnem sporedu, ki letos ni bil samo skromen, ampak naravnost siromašen.

Če se ne motim, je bilo prav na božični dan. Presedel sem skoraj ves popoldan doma, prebiral časopise in poslušal radio. Od 12. do 18. ure, torej v teku šestih ur, ne pomnim, da bi bil slišal »Sveto noč«. Sem jo mogoče preslišal? Naši uredniki bodo mogoče odgovorili, da ima tudi italijanska radiotelevizija podoben spored.

Odgovarjam: Radio Trst A je edina slovenska postaja, ki lahko vrti božične pesmi in temu bi se ne smela sama odreči. Drugič: kdor količaj pozna slovensko dušo, ve, kako mi praznujemo. Praznik je za nas resnično praznovanje: pa naj bo to nova maša nekje na Štajerskem, velika noč, božič, 1. maj ali karkoli. Ko je praznik, je praznik. Slovenci ga čutimo v celoti in ga praznujemo »temeljito«. Nič se nam ne zdi pretirano. Zato lahko s mirno vestjo trdimo, da ko bi radio Trst A oddajal na božični dan šest ur božičnih pesmi in če bi samo »Sveto noč« predvajal desetkrat, bi najbrž večina poslušalcev z veseljem sledila njegovemu sporedu vseh šest ur. Saj se božične pesmi poslušajo o božičnem času in če jih ne poslušamo takrat, kdaj jih pa bomo? Se zdijo mogoče komu preveč verske? Toda mnogo slovenskih božičnih pesmi je narodnih ali ponarejenih. Pojemo jih skozi stoletja in če koga moti njihova verska vsebina, jim lahko prisluhne vsaj kot čisti ljudski poeziji, kot folklori. In navsezadnje, ali razne Madone renesančnih umetnikov ne vzbujajo še danes splošnega občudovanja vernih in nevernih ljudi!

Predno zaključim, naj dodam še eno pripombo ali vprašanje. Ali ne bi ukazalo uvesti tudi na našem radiu tedensko ali celo dnevno oddajo »domačih pesmi in napevov« kot jo imajo druge slovenske postaje in sicer ob najbolj poslušanih urah kot so opoldanske ali večerne?

Naj bo za danes dovolj; saj tako in tako je vprašanje, če bodo te vrstice kaj koristile.

Vaš

(sledi podpis)

VATIKAN NE MISLI NA DIPLOMATSKO PREDSTAVNISTVO V MOSKVI

V vatikanskih krogih pravijo, da so govorice, češ da namerava odpreti Vatikan svoje poslaništvo v Moskvi, neutemeljene. Vzpostavljen ni bil noben stik za kako diplomatsko pobudo te vrste. Te govorice so se raznesle v zvezi z bližnjim obiskom sovjetskega zunanjega ministra Gromika v Rimu.

V Vatikanu tudi niso potrdili govorice, češ da se bo podtajnik poljske komunistične partije Kliszko sestal med svojim bivanjem v Rimu (v zvezi s kongresom KPI) z vatikanskimi prelati, da bi razpravljali o položaju katoličanov na Poljskem. V Vatikanu pripominjajo, da če varšavska vlada res misli obiti kardinala Wyszyńskiego, Vatikan ni pripravljen pristati na to.

SMRT FURLANSKEGA ZNANSTVENIKA

V ponedeljek zvečer je nenadoma umrl 83-letni profesor geolog Michele Gortani, ki je bil na široko znan v evropski javnosti.

Rojen je bil leta 1883 v Lugo v Romagnu. Ze z 21. letom je dosegel doktorat iz prirodnih ved. Devetintrideset let star je postal profesor na univerzi v Cagliariu. Nazadnje je imel stolicu geologije v Bologni. Njegovih znanstvenih del je nad 250. Znani so njegovi odlični vodiči po videmski pokrajini, Kanalski dolini in Beneški Sloveniji, za katere mu je pomagal tudi msgr. Trinko. Gortani je bil član različnih domačih in tujih znanstvenih akademij.

Ze v moški dobi se je preselil v Karnijo. Furlanija in Karnija sta postali njegova druga domovina. Okraja Tolmezzo in Humen je zastopal tudi v parlamentu že pred prvo vojno. Po vojni je postal senator demokristijanske stranke. Bil je obenem široko razgledan demokratičen politik in temeljit znanstvenik.

Uveljavil se je tudi kot raziskovalec v Vzhodni Afriki. Največjo skrb je pa posvetil svoji Furlaniji in Karniji, kjer so ga volili v vse mogoče javne zastope. Kot predsednik furlanskega filološkega društva je do zadnjega dne skrbel, da se ohrani furlansko-karnijski značaj domače pokrajine. Gortanija so slovesno pokopali v Tolmezzu.

Tržaškega

Dolina:

Razlaščenci so se ponovno sestali in sklenili nadaljnje akcije

Odbor za pomoč razlaščencem je v soboto, 22. t. m., priredil v Dolini sestanek, ki se ga je udeležilo 95 lastnikov zemljišč, katera so razlastili ali nameravajo razlastiti v korist naftovodne družbe Siot ali Ustanove tržaškega industrijskega pristanišča. Po poročilu predsednika dr. Tula o dosežanju in zlasti najnovejšem delovanju odbora, sta o upravno-pravnem aspektu celotnega vprašanja obširno govorila odvetnika Skerk in Berdon. Razvila se je nato živahna razprava, v katero so posegli številni udeleženci sestanka.

Na koncu so prisotni soglasno sprejeli tole resolucijo:

Lastniki nepremičnin, prizadeti zaradi naftovoda, zbrani na sestanku v Dolini, dne 22.1.1966, se zahvaljujejo Odboru za pomoč razlaščencem za vsestransko podporo, ki jim jo je nudil pri izbojevanju odkupnine za razlaščena zemljišča iz prvega seznama.

1. Lastniki razlaščenih nepremičnin so zaradi številnih, obsežnih in utemeljenih ugovorov na prefekturo, zaradi priziva na državni svet v Rimu in tožb na sodišče prejeli tolikšno odškodnino, za kakršno so se sporazumeli na osnovi cen, ki so jih sami postavili. Prizadeti niso plačali niti lire za občutne stroške, ki so nastali s proučevanjem zakonov, sestavljanjem in vlaganjem pripomb na prefekta, priziva na državni svet v Rim, tožb na sodišče, z dolgotrajnimi organizacijskimi pripravami itd. Z zadovoljstvom ugotavljajo, da se je Odbor za pomoč razlaščencem posrečilo doseči, da bodo vsi ti stroški šli v breme družbe za naftovod (S.I.O.T.), oziroma Pristaniške ustanove (E.P.I.T.).

2. Vsi prizadeti se toplo zahvaljujejo vsem predstavnikom in sodelavcem, zlasti še pravnikom svoje organizacije ter njenemu predsedniku za njih pošteno in uspešno delo.

3. Odobravajo delovanje Odbora za pomoč razlaščencem ter opozarjajo na temeljni in načelni pomen sporazuma, ki ga je Odbor sklenil z družbo S.I.O.T. Bechtel dne 6.12.1965, po katerem je naftovodno podjetje dolžno pogajati se direktno z lastniki zemljišč iz drugega seznama z dne 30.7.1965 v svobodnem kupoprodajnem razmerju. Ugotavljajo tudi, da so ugovori na prefekta ter priziv na državni svet v septembru 1965 odločilno pripomogli, da se je končno položaj spremenil v korist razlaščencev, ki niso več izpostavljeni na milost in nemilost ustanove za industrijsko pristanišče.

4. Pozivajo vse prizadete k enotnosti v nastopih, da bi bil uspeh še bolj ugoden. Vsi naj odklonijo vsako rovarjenje in mešetarenje tujih ali domačih posrednikov, ki lahko samo škoduje enotni akciji v tem odločilnem boju za naše zakonite pravice.

5. Pozivajo prefekta, naj takoj, po službeni dolžnosti, prekine postopek za razlaščevanje, ki ga je začel dne 23.12.1965, da bi se lahko prizadeti iz drugega seznama zemljišč z dne 30.7.1965 dogovorili z družbo S.I.O.T. Bechtel v svobodnem kupoprodajnem odnosu in vzdušju na osnovi omenjenega sporazuma z dne 6.12.1965 ter na osnovi pravice do demokratičnih svoboščin.

Poziva Ustanovo za industrijsko pristanišče, naj se sploh ne dotika zemljišč iz tretjega seznama.

6. Sklenejo posebno odposlaništvo k prefektu z nalogo, da bi mu še enkrat predložilo naše zakonite pravice ter upravičeno ogorčenje nad sedanjim postopkom z našo lastnino.

7. Ugotavljajo, da je sedanja ponudba družbe S.I.O.T., ki znaša 300 milijonov za zemljišča iz drugega seznama, prenizka, kajti najnižja povprečna cena je nad 2000 lir za kv. meter poleg odškodovanja za trte, nasade in druge pritiskline.

MEŠANA KOMISIJA

V ponedeljek se je sestala v Trstu jugoslovansko-italijanska mešana komisija za obmejna vprašanja predvidena po videmskem sporazumu. Po navadi je imela svoje sestanke izmenoma v Vidmu in Beogradu. Letos so se člani mešane komisije prvič zbrali v Trstu namesto v Vidmu. Italijanski komisiji načeljuje opolnomočeni minister Pascucci Righi, podpredsednik pa je prof. Guido Gerin; v komisiji sodelujejo še

drugi izvedenci. Jugoslovansko komisijo vodi ministrski tajnik Mičetić z večjim številom izvedencev, med katerimi so tudi trije Slovenci.

V uvodnih pozdravih sta oba predsednika poudarjala velike uspehe dosedanjega prizadevanja mešane komisije ne samo za izboljšanje obmejne trgovine, ampak tudi za poglobljanje prijateljstva med obema sosednjima državama.

Na dnevnem redu razgovorov so carinske in valutne olajšave, pomorske in avtomobilske zveze, dobave elektrike in vode in vzajemna sodna pomoč.

Določena bo tudi nova količina blaga, katero bodo smeli lastniki propustnic prenesti čez mejo. Namesto po pol kilograma mesa, se bo smelo s propustnico nesti čez mejo en kilogram, torej štiri kilograme na mesec. Nove določbe bodo veljale tudi za drugo blago.

SLOVENSKO DOBRODELNO DRUŠTVO
PRIREDI

SLOVANSKI PLES

v soboto 5. februarja ob 21. uri v slovenskem Kulturnem domu. Vstop z vabili, katera se lahko dvignejo v Tržaški knjigarni in na sedežu SDD v Ul. Machiavelli 22/II., od 18. do 20. ure. Igra razširjeni ansambel RTV LJUBLJANA MOJMIRA SEPETA, POJE MAJDA SEPE.

V korist potnikov in tudi za hitrejši promet bi bilo potrebno, da komisija odloči, naj bodo na carinarnicah na obeh straneh vidno razobešeni sezname za količino različnega blaga in tudi valut, ki se sme nesti čez mejo.

Beneška Slovenija

Fojda:

VEDNO MANJ LJUDI

Izseljevanje je še vedno tisti žalostni pojav, ki povzroča stalno v Beneški Sloveniji in zlasti pri nas upadanje prebivalstva. Na občinskem matičnem uradu je zabeleženo sledeče gibanje prebivalstva: rojstev je bilo 56, umrlo pa je 54 občanov. Poročilo se je 49 parov. V občino se je priselilo 68 ljudi, izselilo pa se je 139 domačinov. Ta velika razlika pomeni, da je število prebivalstva padlo za 69 oseb.

Še bolj zaskrbljivo sliko o padanju prebivalstva kaže zaselek Vile (Costalunga). Leta 1961 je tam živelo 15 družin s skupnim številom 52 oseb. Lansko leto se je to število znižalo na 3 družine z enajstimi prebivalci! Računa se, da bo ob koncu leta 1966 še teh enajst ljudi izginilo od tam in bodo hiše ostale brez prebivalcev. Vas Vile bo zbrisana z zemljevida.

Mažarole:

ZALOSTNA SMRT

Vesti iz naše vasi niso vedno vesele, po navadi so bolj žalostne. Težki vtis o tistem »križanju« Pierine Cassina na praznik svetih Treh kraljev leži nad nami kot svinčena kapa.

SPET SONCE

Po dolgem — kar neskončnem — razdobju mraza, ko je padlo živo srebro celo v Trstu nekajkrat na več stopinj pod ničlo, na kraški planoti pa celo na — 9, smo spet dočakali lepše vreme. Še vedno je hladno in živo srebro zdrkne čez noč na Krasu pod ničlo, toda čez dan se smehlja z neba sonce in topi umazane kupe snega. Za njim žalujejo samo otroci, a tudi oni se bodo potolažili, ko bo prišla pomlad, katere prvi dihi je že čutiti.

Univerzitetni filmski center v Trstu bo predvajal v letošnji sezoni med drugim 23 kratkih filmov jugoslovanskih režiserjev Bratoslava Mimice, Dušana Vukotića in drugih. Filme je posnelo podjetje Zagreb film.

SLOVENSKO GLEDALIŠČE V TRSTU PREDSTAVE V KULTURNEM DOMU

Carlo Goldoni

GROBIJANI (GRUBJANE)

komedija v dveh delih

Prevedla: MARIJA KACINOVA — V tržaški dialekt predstavila: LELI NAKRSTOVA — Scena: JOŽE BABIĆ in DEMETRIJ CEJ — Kostumi: ALENKA BARTLOVA.

Režija: JOŽE BABIĆ

PREMIERA

V četrtek, 27. januarja ob 21. uri (premierski abonma).

PONOVITVE:

V soboto, 29. januarja ob 21. uri (abonma prva ponovitev).

V nedeljo, 30. januarja ob 16. uri (abonma nedeljski popoldanski).

V sredo, 2. februarja ob 20. uri (študentovski abonma).

V četrtek, 3. februarja ob 21. uri (invalidski abonma).

V petek, 4. februarja ob 21. uri (sindikalni abonma).

Prodaja vstopnic za vse predstave vsak dan od 12. do 14. ure ter eno uro pred pričetkom predstav pri blagajni Kulturnega doma.

GOSTOVANJA:

William Shakespeare

SKOZI ŽIVLJENJE recital

Izjava JOŽKO LUKEŠ

V petek, 28. januarja ob 20.30 v kinodvorani »Ana« na Kontovelu.

V soboto, 29. januarja v Ljudskem domu v Sv. Križu.

ALI GRE RES NA BOLJE?

Pred dobrim tednom je izšel »Notiziario economico«, katerega izdaja vsak mesec goriška Trgovinska zbornica. Iz te številke, ki podaja pregled gospodarskega stanja goriške pokrajine za mesec november, se zdi, da se je ekonomski upad iz prejšnjih mesecev nekoliko ustavil. V tej ali oni stroki se celo kaže kako izboljšanje.

V tržiških ladjedelnicah teče delo po normalnem tiru. Dela bo še nekaj več, kar se bo v najkrajšem času postavil na gredelj orjaški plavajoči dok.

Izboljšal se je pa položaj v goriških livarnah Safog, in sicer v obeh glavnih oddelkih, v livarni in v oddelku za izdelovanje tkalnih strojev. Kriza, ki se je bila pojavila in je bila na višku v februarju lanskega leta, je menda že mimo. Z zmanjšanim delovnim urnikom 24 tedenskih ur je prizadetih zdaj le 32 uslužbencev.

V podgorskih tkalnicah se opaža sicer še zastoj, toda obstoja utemeljeno upanje, da se bo položaj izboljšal. Tovarniška uprava namerava uvesti nove moderne stroje za nove vrste tkanin, po katerih povprašuje svetovni trg.

V živilski industriji še ni pravega napredka, posebno ne v panogi za konzerviranje rib. Zaradi zapletljajev na Daljnem vzhodu je odpadel dovoz rib iz Japonske. Proizvodnja mesnih izdelkov je ostala na isti stopnji, nekoliko živahnije je bilo povpraševanje po likerjih in slaščičarskih izdelkih. Stavbinstvo je pa še vedno na mrtvi točki.

Prav dosti na boljše se še ne obrača, niti po uradnih objavah. Na vidiku je pa nekaj novih industrijskih podjetij. Še to pomlad bo začela obratovati velika žebljarna v Trziču. Poleg te pa tudi tovarna za oblogo cevi za novi naftovod. Zaposlenih bo kakih 70 delavcev.

V Gorici se pa pričakuje, da bo zopet začela delovati na novo urejena svilara, lastneke švicarske družbe.

- Kanalska dolina

Danes pa moramo poročati o tragični smrti starega Petra Cassina, ki je skoraj živ zgorel. Sedemdeset let stari mož je legel v posteljo s prižgano cigaro v ustih. Ko je zadremal, so se vnele rjuhe in v hipu je bil s posteljo vred kot živa plamenica. Stari mož je začel v bolečinah vpiti na pomoč. Domači so še v zadnjem hipu prihiteli in ga rešili takojšnje smrti. Odpekljali so ga brž v bolnišnico, kjer pa je re-vež podlegel hudim opeklinam.

Dreka:

DELOVIŠČE

V naših gorskih vaseh skušajo oblasti od pomoči brezposelnosti z ustanavljanjem delovišč. Tako je tudi pri nas in nekaj le koristijo za pomoč brezposelnim in tudi, da se kakšna cesta popravi. V občini Dreka je tako delovišče že obratovalo to zimó. Delavci so popravljali nekatere ceste. Zaradi pomanjkanja denarja je obstajala nevarnost, da se bo delovišče ukinilo.

Te dni je pa prišla na občino brzojavka podtajnika v notranjem ministrstvu. V njej sporoča, da je vlada nakazala 985.000 lir, da se bo delovišče na cesti lahko nadaljevalo. Zasluge, čeprav skromen, bo v zimi kar prav prišel našim ljudem.

MESTO SE ŠIRI

Pred vojno se je goriško mesto širilo po večini v smeri proti severu. Po razmejitvi so začeli rasti novi mestni deli ob pevm-skem mostu čez Sočo in ob mostu proti Ločniku.

Zdaj se je pa Gorica zopet obrnila proti vzhodu. Novi mestni okraj z velikimi zgradbami in stolpnici nastaja v prostoru od kapucinskega samostana do kmetijskega preizkuševališča ter med nekdanjo Tržaško cesto in novo, ki se odcepi od »Nanuta« na Mirenski cesti do zdravilišča na biviši Šempeterski cesti. Nekoč so se tod raztezala sama polja. Stara ulica Cipriani ima že povsem moderno lice. Stare stavbe se umikajo ličnim vilam in tudi velikim zgradbam z novo industrijsko šolo, cerkvijo in pokrito tržnico. Nekatere stavbe so še v delu. Tri velike stavbe gradi podjetje Franzotti blizu palače civilnega tehničnega urada, na vogalu ulice della Bona pa druge tri. Stari del mesta bo kmalu okrog in okrog obdan z pasom moderno urejenih mestnih četrti.

VISOK JUBILEJ

V sredo je obhajala v Gorici gospa Emilija Debenjak, vdova Prinčič, častitljiv starostni jubilej. Učakala je še dovolj čila in zdrava svoj devetdeseti rojstni dan. Jubilantka je po rodu iz Kozane v Brdih. V Gorico se je priselila z možem in družino že leta 1907. Po moževi smrti leta 1911 je padla skrb za številno družino sedmih otrok na njena ramena. V vojnih letih se je zatekla v begunstvo, v Breže na Koroškem. Po vojni se je vrnila v domačo Gorico, kjer je z velikim prizadevanjem vzgojila in vzredila svoje otroke. Danes so žive še tri hčere in sin Ivo, naš prijatelj in industrialec v Krmini. Kljub visoki starosti je gospa Emilija še vedno marljiva. Še zadnje mesece je z neizmerno potrpežljivostjo sklekljala na roko fine prtiče, ki se lahko kosajo z bruseljskimi čipkami. Stkala jih je za hčere in snahe, češ da bodo za zadnji njen spomin.

Mi pa z vso njeno rodbino vred voščimo gospe jubilantki iz vsega srca, da bi učakala čila in zadovoljna še stoletnico v sredi svojih hčera, sina, vnukov in pravnukov.

ZADNJI KONCERT

Prejšnji četrtek je nastopil tržaški simfonični orkester s tretjim in zadnjim koncertom v goriški telovadni dvorani. Izvajanje je bilo brezbrizno. Odmev v javnosti pa tudi tokrat ne preveč občuten.

Pri prvih dveh koncertih je bila dvorana skoraj prazna. V četrtek se je nabralo vendarle nekaj nad 100 ljubiteljev glasbe. Kot pri prejšnjih koncertih se tudi v četrtek ni opazila v dvorani navzočnost kake vidnejše osebnosti iz upravnih ali gospodarskih krogov. Odsotna je bila razen par izjem tudi mladina.

Čuden pojav je, da je v goriški javnosti tako malo zanimanja za simfonično glasbo. Prireditelji so pa tudi premalo poskrbeli za propagando. Govori se pa še vedno, da je v Gorici potreben avditorij. Čemu, bi se vprašali, ko so pa še te zasilne dvorane pri kulturnih prireditvah prazne.

OPOMIN MOTORIZIRANIM

Goriško županstvo opozarja na podlagi členov 40 in 45 cestnega zakonika vse lastnike motornih vozil, da morajo imeti evidenčne tablice s številko jasno čitljive in ponoči osvetljene. Prometniki stražniki imajo stroga navodila, da tozadevne prestopke takoj kaznujejo z globo.

Bolj strogo bodo tudi pazili ali so priprave za svetlobne in slušne znake v popolnem redu.

PONTEBSKA CESTA

Državna cesta številka 13, ki pelje iz Vidma mimo Beneške Slovenije na Pontebo in dalje po Kanalski dolini na obmejni prehod Kokovo, postaja vedno bolj važna. Po njej se razvija tudi mednarodni promet med Trstom in Podonavjem. Lansko leto so po tej cesti prevozili več tovora kot po železniški progi. Promet z osebnimi vozili je tudi vsako leto živahniji.

In vendar bo minilo še najmanj pet let, preden bo ta važna mednarodna prometna žila ustrezala novim razmeram. Takšno je tudi mnenje uprave državnih cest. Do Kluž je cesta že dovolj dobro urejena tudi za sedanji promet. Država je porabila za popravila do Kluž, torej samo za dolinski del, tri milijarde in 135 milijonov lir.

Še večje stroške bo pa zahtevala ureditev pontebanske ceste v gorskem delu, od Kluž dalje in po Kanalski dolini do Trbiža in meje. Računajo, da bodo popravila trajala najmanj pet let, ker so dela možna zaradi zime in zametov komaj pet mesecev na leto. Povrhu pa manjkajo še denarna nakazila za kritje stroškov.

Plešivo:

SESTANEK OBČINARJEV

Prejšnjo sredo so se zbrali na pobudo občinskega odbornika Ivota Prinčiča iz Krmina gospodarji s Plešivega, s Cegla in iz bližnjih zaselkov na važen in koristen pomenek. Sestali so se pri Sirkovih na Plešivem. K razgovoru o potrebah in željah slovenskih občanarjev je prišel tudi krminski župan Benetti in nekateri odborniki.

Župana in navzoče je pozdravil odbornik Prinčič v slovenskem jeziku. Župan je odgovoril in šaljivo pristavil, da bodo zbrani slišali še tretji jezik, ki se govori v občini, namreč furlanski.

V pomenku so navzoči gospodarji izrazili svoje želje glede razsvetljave, telefonske povezave in glede poprave cest. V bližnjem času se bo asfaltirala cesta iz Krmina na Plešivo, potem pa še od šole do Oblanča. Tu se bo priključila turistična »cesta vina in češenj« iz Števerjana in dalje na Krminsko goro. Glede drugih vaških potov so ljudje izrazili željo, naj občina poskrbi za potrebni gramoz.

Kar se tiče luči, so občinski možje pojasnili, da se bo zadeva rešila v sklopu celokupnega vprašanja občinske razsvetljave. V ta namen so že posredovali pri elektrarski ustanovi ENEL.

Razgovori so bili živahni in stvarni. Tudi župan je poudaril, da je še v malokateri vasi srečal občanarje, ki znajo postaviti svoje zahteve tako trezno in na uresničljiv način.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

UMETNIKOV OBRAZ

Velike umetniške stvaritve predirajo ustaljene družbene norme, saj so izraz nastajajočih človeških hrepenenj, slutenj, prerokb. Zato je ustvarjalno delo resničnega umetnika v stalni dilemi (sporu) z družbeno normo in situacijo, kakršna se je zasedala na področju, ki ga umetnik prebija. Počelo ustvarjalne akcije je neusmiljena revolta zoper negativno v svetu in družbi, v konkretnem primeru zoper zlo v slovenskem narodu in družbi, ki ga sestavlja.

Danes mnogi govorijo, da je napočila doba kolektivizma: tudi naloga umetnika da je, podrejeni se didaktu kolektivizma; osamljeni umetnik je baje popolna ničla, sam, v samotni vpijoči, je nesmisel, vse je šele v kolektivu, šele kolektiv pomeni umetnikovo uresničevanje. Umetnik pa res uresničuje v spopadu s kolektivom; njegov odnos do kolektiva je agresiven: umetnik odpira kolektiv očem, mu kaže pot, ga prebada z neusmiljeno kritiko vseh negativnih pojavov. Če odpo-vedo druga področja družbene kritike, se kritično upornišvo skoncentrira na področju umetnosti: umetnost prevzame dolžnosti drugih ved in institucij, ki bi morale gojiti družbeno kritiko, a so na to pozabile.

Umetnik je nujno individualist, a je v dialektičnem odnosu do kolektiva, zaradi katerega je pretirano prizadet. Umetnik je občutljiv, rahločuten, a tudi agresiven do skrajnosti. Zagovarja idejo absolutne svobode svoje umetniške dejavnosti in poti, ki to dejavnost sovražijo. Največji ruski pesnik Puškin je na primer posebej zagovarjal estetske svobode, neodvisnosti umetnika. Poezija in sploh umetnost ima svojo upravičenost v sami sebi, vsak namen jo onečašča. Umetnikov angažma (obvezanost), o katerem danes radi govorimo, se mora razumeti kot notranjeumetniški angažma do kolektiva prizadete vsebine in forme, ki pa jima je tuja vsaka politična tendenčnost. Tudi v izbiri svojih tem mora biti umetnik absolutno svoboden: nihče mu ne more predpisati predmeta njegove navdušenosti. Tudi največji slovenski pesnik Prešeren je inkarnacija čiste svobode umetniškega ustvarjanja, in isto velja za Ivana Cankarja, ki je dolgo vrsto let bival v tujini, samo da je ušel mori provincialne okostenelosti in obvaroval svojo svobodo umetniškega izpovedovanja.

Ne bi mogel dovolj poudariti poraznega dejstva, ki ga je slovanskim literaturam nakopalo pretirano povdaranje socialne komponente v literaturi, ki še dolgo ne zadošča, da bi bilo delo lahko umetnina. Za to se lahko predvsem zahvalimo ruskemu kritiku Belinskemu, katerega estetski kriteriji so porazno kratkovidni in predstavljajo konglomerat slabo razumljene filozofije Schellinga, Fichteja in Hegla pa Feuerbacha. Ti kriteriji tvorijo srž sedanjega na moč dolgočasnega sovjetskega »socialističnega realizma«, pa tudi določeni tendenci vse prek slovenske literature, ki se

jim ni znal zoperstaviti tudi del kroga Perspektiv. Tu umira ta literatura in umetnost.

Umetnost ni tehnična veščina: v kolektivni retorti se je ne da ustvariti. Kolektivna retorika je samo tolažba za najbolj nenadane in najbolj kratkovidne.

Tudi umetniška revija ni kolektivno delo, temveč pečat peščice literarno nadarjenih. S kolektivnim ediktom se revijam ne da zagotoviti veličine. Vodilne francoske ali nemške revije so delo ene, dveh, treh oseb. Stritarjev »Dunajski zvon« je bila čisto krvna, uspešna revija, plemenitejša od sedanjih dovolj konformistične ljubljanske Sodobnosti. Rodila in vodila jo je ena sama oseba.

Slovenski emigraciji se je posrečilo izdati dovolj zanimivo, čeprav konservativno revijo Medobčje, katero vodi troje ljudi. Prav tako živi knjižna zbirka Slovenske kulturne akcije, ki praznuje deset let obstoja in ki je izdala redakcijsko zanimive predstavnike slovenskega ekspresionizma (literarno nepomembni Velikonja bi bil lahko odpad del) in vrsto drugih knjig, med drugim prevod Danteja in dovolj dobra dela Jurčeca, Simčiča, Beličiča, Truhlarja ali Papeža, medtem ko je žal prevladujoče konservativno domačijstvo izraz druge plati te zaležbe: uredniške omejenosti in slovenskega provincializma, ki bi se na sedanji stopnji razvoja moral preleviti v ustvarjalno, specifično slovensko varianto kozmopolitizma. Z njo bi mogel tudi majhen narod svetlo veliko povedati, z njo bi se mogli, podobno kot Črnogorec Bulatović, nekonformistično, kot narod uveljaviti v občestvu.

svetovne kulture, s katerim smo vedno bolj na življenje in smrt povezani.

Umetnik terja za svoje delo, za svobodno ustvarjanje vseh ne in oblike, ustvarjalno svobodo. Upi- ra se vsem poskusom, ki bi mu to ustvarjalno svobodo skušali omejiti in odvzeti. Šele v svobodi odpadata dolgčas in neresničnost, ki sta glavni lastnosti nesvobode. Nesvoboda jemlje umetnosti zagon in uniči individualnost, ki šele lahko ustvari umetniško delo. Šele ko se umetnik reši utesnjene in omejene nesvobode, je rešil svoje delo.

Lev Detela

KNJIGE O SLOVENIJI ZA TUJI SVET

Založba Studia Slovenica v New Yorku je izdala pred kratkim peti zvezek svoje zbirke z istim naslovom. Knjiga ima naslov »The Structure of the Slovenian Economy 1848-1963« (Struktura slovenskega gospodarstva v razdobju 1848-1963). Studijo, ki obsega 278 strani, je napisal profesor Tousseint Hočevar, predavatelj za gospodarstvo na Keuka Collegeju v Združenih državah, ki je preživel kot štipendist jugoslovanske vlade leto dni v Ljubljani.

Že prej so izšle v isti zbirki knjige: John Arnež: »Slovenija v evropskih zadevah« (Razmišljanje o slovenski politični zgodovini); Alojzij Kuhar: »Spreobrnjenje Slovencev in nemško-slovenska etična meja v vzhodnih Alpah«; Thomas M. Barker: »Koroški Slovenci« (Problem neke narodne manjšine); Alojzij Kuhar: »Slovenska srednjeveška zgodovina (Izbrane študije)«.

Vse knjige so izšle v angleškem jeziku in so namenjene predvsem univerzam. Delno so že razprodane.

Knjigo »The Structure of the Slovenian Economy« je mogoče naročiti v Tržaški knjigarni v Trstu, v ulici Sv. Frančiška.

Talenti v „Literarnih vojah“

Druga številka dijaških »Literarnih vaj« v tem šolskem letu je bila urejena in napisana v znamenju Božiča. Cela vrsta prispevkov ima za motiv božično razpoloženje in praznovanje božičnih praznikov. Na uvodnem mestu najdemo prispevek Alenke Rebulc »Marinkin sveti večer«. V njem Rebulcova opisuje, kako je mala Marinka obiskala bolno teto nekje v hribih nad Škofjo loko in kako je tam sredi snežene, trde gorenjske zime obhajala Božič, zadnjič pri teti, ki je nato še pred novim letom umrla. A takrat je bila mala Marinka že spet doma na Krasu. Iz sestavka diha svežina pravega doživljanja, pa tudi neka prisrčna poetičnost, da se sestavek takoj prikupi bralcu.

Že kar zrelo je napisan prispevek Pavla Stranija »V Izraelu«, ki se bere kot odlomek iz potopisa kakga modernega pisatelja, že rahlo surrealistično razpoloženega. Ivana Suhadolc pa obravnava v svoji novelici »Božič pri Volkovih« socialni motiv — kako je štirinajstletna Ančka pripravljala božično obdaritev za svojih pet bratcev in sestric, za katere je morala sama skrbeti, ker je bila mati v bolnišnici, a kako na sveti večer

vendarle doživi veselo presenečenje, po zaslugi dobrih sosedov. Prispevek se bere kot božična pravljica, postavljena v vsakdanji okvir. Tudi Majda Artač je znala dati svoji božični zgodbi sodobno noto. Zgodba ima naslov »Dominikov božič« in prikaže, kako praznuje božič sprevednik Dominik, ki mora v službo, medtem ko njegovi hčerkici postavljata jaslice in pripravljata božično drevesce. Sam pa bo moral obhajati božični večer najprej v sobi na obmejni železniški postaji, nato pa na vlaku, med ljudmi, ki komaj utegnejo misliti na božič, če ga sploh praznujejo.

Libera Haering opisuje v kratki avtobiografski noveli »Jaz« prve bridke izkušnje v svojem življenju, ki pa so jo privedle do kasnejšega spoznanja, da »prejšnja leta so bila kakor dolge, grozne sanje, ki pa se zjutraj končajo in dajo potem sladkost in večji pomen življenju«: spoznanje, ki bi ga težko lepše izrazila kaka resnična pisateljica in ki nam vzbuja željo, da bi Libera Haering še kaj napisala. Ze zelo zrelo in lepo je napisan tudi kratki potopis po Španiji Petrice Tretjak »Križem po Španiji« in tudi zanjo velja ista želja, ki nam jo je vzbudil prispevek Libere Haering. V razpoloženjski literarni sliki »Ob morju«, ki jo je napisala Sheila z učiteljskega, nas preseneti nenadni vzgib tragičnega življenjskega občutja v tako mladi deklici in način, kako je znala to izraziti.

Marija Benedetti je objavila dve pesmi, ki jima še manjka do formalne dovršenosti, a nas ganeta s svojo iskrenostjo in čustveno globino; sta tudi dovolj izvirni tudi po motivu. To sta pesmi »Očetu«, ki je še posebno lepa, in »Fantastična zgodba«, iz katere diha deklislo hrepenenje po romantični ljubezni.

Tudi vsi drugi prispevki v tej številki so vredni branja in nam razodevajo talentiranost naše mladine za pisanje in njeno nenavadno zrelost v presojanju okolja in v izražanju, kar dokazuje, da je vendarle varljiv vtis, ki ga večkrat kje beremo ali slišimo, da je današnja mladina površna, brezbrizna in duševno lena. Nasprotno, želelo bi, da bi ti naši najmlajši pisali enako zavzeto in v ljubeznijo do lepe besede tudi še čez deset in dvajset let in da bi nam dali novo dobro generacijo pisateljev.

Med neleploslovnimi prispevki naj omenimo očno nekaterih novih knjig, ki jo je napisal Martin Ievnikar, in članek Sergeja Verča o pisatelju Cvetku Golarju.

Z lepimi linorezi so okrasili številko Boris Hrovatin (Jaslice), Ivo Petkovšek (Mesto ponoči), Ivana Suhadolc (Sveti trije kralji) in Vojka Čerbon (Čiganka z otrokom). Kompozicija na ovitku je delo prof. Avgusta Černigoja.

Prijetna in dobra knjiga

Goriška Mohorjeva družba je izdala med svojo letošnjo knjižno zbirko drugi del povesti »Mami«, ki jo je napisala Zora Saksida. Prvi del je izšel lani. Pisateljica je doma v Gorici in iz goriškega okolja je tudi zajela snov za svojo povest, ki je že skoro majhen roman, če računamo obseg obeh delov. Toda za roman je v tej zgodbi o dekletu, ki se žrtvuje za druge, premalo psihološko utemeljenega in epičnega dogajanja. Knjiga — mislimo namreč delo kot celoto — ima svoje dobre, pa tudi svoje slabe strani. Naj začnemo najprej z dobrimi:

Ena izmed dobrih strani te knjige je v tem, da je zajeta snov iz domačega okolja, to je iz našega goriškega življenja in iz povojnih razmer. Razen tega je znala pisateljica zelo plastično naslikati določeno mestno okolje. V povesti najdemo ljudi, ki jih vsak dan srečujemo v življenju, od mlekarice in branjevke do župnika in dijaka. Ni se izognila resničnim življenjskim problemom, kakor je na primer problem nezakonskega materinstva. Njene osebe so plastične in žive, včasih naslikane skoro naturalistično grobo, kakor na primer Rekarica, z vsemi že kar neokusnimi podrobnostmi njene debelosti in obleke, da jo vidi- mo kakor fotografirano. Isto velja tudi za mnoge druge osebe. V prikazovanju dogajanja ima

Zora Saksida tenek čut za podrobnosti in intimnosti. Zgodbo plete po večini iz samih takih komaj zaznavnih niti. Dobrodejno vplivata tudi njena vedrina in čut za humor, ki ga zaznamo tu pa tam. Zelo lepa, čeprav nekoliko brezbarvna in neosebna je tudi njena slovenščina.

Sibke strani knjige in posebno tega drugega dela pa so v temle: Njena glavna junakinja »Mami« nam ostane vse preveč blede. Ne moremo prav razumeti njenega materinskega žrtvovanja za druge, razen če si ga razlagamo kot pomanjkanje prave vitalnosti. Njena psihološka podoba je neizdelana in njena čudaška ljubezen do Vojka nam je zato nerazumljiva in skoro smešna. V knjigi je premalo napetega dogajanja, vse teče mirno in enakomerno naprej kakor miren potok med vrhami na ravnini, brez vrtincev in brez zahrbtnih brzic. Značaji so vsi zelo enostavni in jasni, kar naivni, celo v slabem, kot na primer Vojko. Pa tudi goriško okolje je ostalo preveč abstraktno in idealizirano.

V splošnem pa se lahko reče, da je to prijetna in dobra knjiga, ki nudi bralcu nekaj ur tihega duševnega užitka, četudi je ne moremo prištevati med takomenovano problemsko literaturo, ki gre v napad na probleme našega časa ali ki bije spričo njih plat zvonà.

E. Z.

GOSPODARSTVO

Proti slinavki in parkljevki

Le redke novice gospodarskega značaja pridejo iz Rusije. O izrednih gospodarskih uspehih sovjetske propaganda in poročevalska služba ne moreta poročati, o neuspehih pa ne smeta, ker bi take vesti lahko slabo vplivale na sovjetsko javnost. — Vendar pa se je zvedelo, da slinavka in parkljevka hudo redčita stalež živinoreje in to vseh parkljarjev, goved, prašičev in ovc. Razsaja pa ta nalezljiva bolezen vsaj na celotnem ozemlju tostran Urala in tudi v kavkaških republikah, saj je poročala uradna agencija »TASS«, da se je novoodkrita cepivo proti slinavki prav dobro obneslo v kavkaških republikah.

Torej v Rusiji pobijajo slinavko s cepljenjem, tako kot v vseh revnejših državah, z Italijo vred. Zato pa tudi nikdar ne iztrebijo vseh ognjišč slinavke, kot je najbolje razvidno iz poročil o živinozdravstvenem stanju v Italiji; vedno je še kje slinavka.

Iz Rusije so zanesli slinavko in parkljevko tudi v satelitske države, predvsem v Vzhodno Nemčijo, pa tudi na Poljsko in Češkoslovaško, končno pa se je pojavila tudi v nekaterih državah Zahodne Evrope. Zlasti hudo pustoši v Švici, kjer so morali v enem mesecu pokončati 1920 goved in 1424 prašičev. V Švici namreč pokončajo vse živali, ki so obbolele na slinavki ali pa prišle kaj v stik z obolenimi živalmi. Samo s tako strogimi ukrepi se da bolezen iztrebiti. Seveda dobijo v Švici vsi prizadeti ži-

vinorejci popolno odškodnino za uničene živali.

Švica pa meji na Italijo in na tako majhne razdalje se bolezen prav lahko prenese. Da se to prepreči, je ministrstvo za zdravje ukazalo cepiti vso živino v provincah Como in Varese, ki mejita na Švico. Cepiti morajo vse nad 4 mesece stare živali. Poleg tega je bil ustavljen vsak promet z živo in zaklano živino ter mesom med Švico in Italijo, kakor tudi med Italijo in tistimi evropskimi deželami, ki prevažajo živino in meso skozi Švico.

Če se kaj zdravje živine v prizadetih državah kmalu ne popravi, je pričakovati še strožjih ukrepov.

Avstralija kot izvoznica mesa

Največji izvoznici mesa na svetu sta Avstralija in Argentina. Trenutno izvozi nekaj več Argentina, zlasti govejega mesa, Avstralija pa več ovčjega. Za bodoči razvoj trgovine z mesom pa ima Avstralija vse večje možnosti. Avstralski izvoz mesa — tudi govejega — se stalno dviga in računajo, da se bo v desetih do dvajsetih letih lahko kar popetoril.

Ta optimistična predvidevanja gojijo z oziranjem na odkritje skoraj čudovite krmske rastline »Townsville lucerne«, ki je kot nalašč za puščavske kraje. Ta detelja da tudi v najbolj neprimernih legah zelo mnogo zelenja, ki je za živali zelo tečno. — Našli

so jo v Južni Ameriki in jo preizkušajo že več let. Istočasno pa preizkušajo tudi druge krmske rastline, a z gotovostjo računajo samo na »Townsville lucerne«. Menijo, da bodo lahko samo s pomočjo te detelje zvišali število goveje živine od 19 milijonov glav (dvakrat toliko kot v Italiji) na 85 milijonov in število ovc od sedanjih 160 milijonov na 450 milijonov glav.

AMERIŠKI ŽITNI VIŠEK KOPNI

Prvega decembra 1964 je imela vlada ZDA 413 milijonov stotov pšeničnega prebitka, leto pozneje (1. dec. 1965) pa le 394 milijonov stotov ali 19 milijonov stotov manj kot prejšnje leto. Prebitek se je skrčil kljub izredno dobri letini. Je pa ta višek vendar tako visok kot štiri najboljše italijanske letine skupaj.

Žitni višek služi Združenim državam za to, da lahko takoj priskočijo na pomoč, če kje izbruhne lakota. Seveda vse lakote na svetu pa tudi Amerikanci ne morejo potegniti, zlasti če ostale sorazmerno bogate države ničesar ne prispevajo.

VIŠJE CENE ZA MLEKO

V Parmi so zvišali ceno pasteriziranega mleka za 10 lir, in sicer od 110 na 120 lir za liter v steklenicah in na 130 lir v kartončkih. Enak sklep je sprejel odbor za cene v Reggio Emilii.

Zvišanje cene so zahtevali živinorejci in mlekarne, zlasti zaradi podražitve sena. Seno in sploh vsa groba krma, pridelana v l. 1965, je zelo prazna, ker ji manjkajo beljakovine in rudninske snovi. Zato pa se je dvignila cena dobrega sena in tudi suhe detelje. V Milanu se te cene bližajo vsoti 4.000 lir za 100 kg.

VINSKI TRG

Trenutno je vinski trg tih in miren, ker so se trgovci pred božičem založili z zadostnim blagom za dobo do Velike noči. Pravijo, da bo vinska kupčija oživela nekoliko pred Veliko nočjo. Pravijo tudi, da se bo morala zvišati cena.

Nekateri trdijo, da je v Italiji poraba vina višja kot javljenih 107 litrov na osebo in leto. Baje celo 130 litrov na leto in osebo.

Umetni rastlinski hormoni

Rastlinski hormoni ali fitohormoni so posebne snovi, ki na rastline različno delujejo in ki imajo posebne učinke; mnogi učinkujejo na potaknjence, pri katerih izkazujejo in pospešujejo razvoj korenin, tako da se potaknjenci prej okoreninijo in vkoreninijo. Za razmnožitev dreves, grmičevja — zlasti lepotičnega, za razmnoževanje podlag, stebelaste povrtnine in cvetlic so ti hormoni velevažni. Z njimi tudi uničujemo plevela. Posebno važni so v sadjarstvu, ker z njimi lahko razredčimo cvete in nam ni potrebno redčiti plodov. S hormoni preprečujemo prekomerno redčenje plodov, ki so drugače zdravi in niso minirani od škodljivcev. S hormoni lahko izzovemo deviško rodnost (partenokarpijo) in pospešimo razvoj takih plodov. Lahko pospešimo ali zadržimo dobo cvetenja, s hormoni lahko povečamo cepilne uspehe. Pri semenih lahko s hormoni ohranimo kalivost skozi daljšo dobo, lahko jo pa tudi zmanjšamo ali celo uničimo; lahko podaljšamo dobo, med katero ostanejo odrezane cvetice sveže, lahko več časa konserviramo krompir, razne čebulice itd.

Že po tem seznamu učinkov lahko sklepamo na ogromno število različnih že znanih hormonov, ki učinkujejo na rastlinje. Danes gre njih število v stotine, veliko število pa so jih že opustili, ker so se pojavili na trgu boljši. Seveda ima lahko isti hormon tudi desetine različnih imen in to v isti državi. V tem oziru je najbolj znana

ravno Italija, kjer podjetja spremenijo pri kakšnem izdelku samo kakšno nebitveno malenkost in ga že dajo v promet kot lasten izdelek. O tem je razširjena tale zgodba: V ZDA so odkrili neko novo zdravilo, ki je sicer že odobreno od zdravstvenih oblasti, a še ni v prometu. V Italiji pa je že 12 potvorb tistega zdravila, seveda pod drugimi a podobnimi imeni.

Rastlinske hormone uporabljamo skoraj vedno v vodni raztopini. K sreči se uporabljajo zelo razredčene, ker so silno dragi. Pri mnogih se raztopi v 5 litrih vode komaj 1 gr hormona, pri drugih ista količina v enem litru. V kmetijstvu rabimo hormone, katerih 1 kg stane 750 lir, pa tudi 30.000 lir. Zato pa morajo dvakrat premisliti vsi oni, ki bi radi rabili hormone, če izbrani hormon res odgovarja in ali se izplača. K sreči se ne porabijo velike količine takega škropiva.

V Italiji je 12 večjih podjetij, ki sama izdelujejo rastlinske hormone ali imajo dobra inozemska zastopstva. Nekaj podjetij pa je v celoti inozemskih, posebno nemških in ameriških.

Danes uporabljajo italijanski vrtnarji in sadjarji, drevesničarji in vsi razmnoževalci največ takih hormonov, ki pospešujejo razvoj korenin pri potaknjencih. Na drugem mestu je uporaba hormonov za gojenje paradižnikov, melancan in paprike brez semena. Vsako leto se odkrije kaj novega.

VIRGILU ŠČEKU V SPOMIN

ISTRA JE OŽIVELA

Ko so se bližale volitve, je istrska dežela oživila. Iz Starega Pazina, iz Lindare, iz Žminja, iz Kringe in Tinjana so vrele trume kmetov in se zbrale pred cerkvico sv. Ivana in Pavla. Nad osemsto mož in fantov je taborilo na trati in navdušeno pozdravljalo kandidata Hrvatov in Slovencev Stojana Brajšo.

Nato je on govoril nad eno uro in razložil, zakaj morajo vsi istrski hrvatski in sloven-

prosili dr. Brajšo, naj obišče tudi njih vasi v srednji in južni Istri.

Vsi trije labori so potekali mirno. Bila je prava svoboda, kot si jo je želelo vse ljudstvo Istrsko zavedno ljudstvo se je pripravljalo, da na dan volitev pové svetu moško besedo.

NARODNO-POLITIČNO GIBANJE V ISTRI

V nedeljo, 1. aprila, so bili v hrvatski Istri mnogi volilni shodi. Po maši se je zbralo pred cerkvijo v Karolbi nad 900 ljudi. Shod je otvoril urednik Vladimir Sironič s toplim pozdravom na hrvatske kmete.

Kandidat dr. Brajša je imel kratek, jednat govor, ki ga je ljudstvo živo pozdravilo. Nato se je dr. Brajša odpeljal čez Pazin v dolino Raše in predsednik je zatem podal besedo kandidatu Besednjaku.

Istrski kmetje so burno pritrdjevali zastopniku Goriške, ko je ta v živih in toplih besedah naslikal bolečine dežele. Vse pridušeno trpljenje zadnjih petih črnih let je udarilo na dan.

Ko je Besednjak poudaril, da je sirota Istra našla zveste brač v goriških kmečkih množicah, so zborovalci začeli burno vzklikati na čast goriških Slovencev. Stari kmečki veljaki so prihajali stiskati roko kandidatu. Shod je zaključil kmet Peter Sironič s krepkim pozivom, naj gredo vsi Hrvati v boj za lipo.

Popoldne je dr. Besednjak govoril v Škrapetih pri Pazinu pred 300 hrvatskimi kmeti. Istočasno je imel dr. Brajša lep shod v Šumbregu ob reki Raši.

Na shod so prišli fašisti iz Sv. Nedelje, ki so dr. Brajšo po shodu pozvali na sedež fašja. Kandidat je mirno ugodil njih zahtevi in je šel z njimi v Sv. Nedeljo. Trdni nastop našega kandidata je imel za posledico, da so ga prijazno sprejeli in se opravičevali.

V ZAMASKU

Na gričku blizu Motovuna stoji cerkva, kjer se ob nedeljah še razlegajo zvočne in svečane staroslovenske pesmi. Na ta grič se je zgrnilo hrvatsko ljudstvo iz Vrha in iz Senja ter iz Livade. Nad 1000 kmetov je stalo na griču, ko je prihajal tja kandidat dr. Besednjak, burno pozdravljen od množice.

Shod je otvoril seljak in poudaril, da se prvič, odkar obstoji Zamask, vrši tu hrvatski shod. Nato je povzel besedo dr. Besednjak.

»Prinašam vam, dragi bratje, tople pozdrave goriških slovenskih kmetov. Na dnu njihovih src je zapisano geslo, ki ga je dal Istri največji sin vaše zemlje, biskup Dobrila. To geslo se glasi: Vjera u Boga i seljačka sloga!« (Burno pritrdjevanje.)

»Pod to zmagovito zastavo se bodo slovensko-hrvatski kmetje borili za zmago svojih narodnih in socialnih pravic.« Tu je podal govornik sliko goriških slovenskih organizacij, ki temelje na načelu ljudske vzajemnosti. Ena vaših največjih težav je ta, da nimate cest in zato le težko in z naporom izvažate svoje pridelke. Pravili so mi, da je vladajoča stranka pred vsakimi volitvami pošiljala k vam inženirje, ki so hodili po poljih, da izmerijo ceste. Mi vam nič ne obljubujemo, ne cest, ne vodnjakov, ne denarja. Le to vam obljubimo, da bomo verno in pošteno povedali v parlamentu in na najvišjih mestih vaše želje in skrbi.«

Na o sta govorila še dva domača kmeta, nakar so se zborovalci razšli. (Dalje)

191. Dr. E. BESEDNJAK

ski kmetje složno in pogumno izbrati svoje može za poslance. Kmetje, ki že po deset let niso slišali hrvatskega govora, so burno vzklikali za hrvatske šole, za narodne pravice, za obrambo gospodarskih interesov slovenskega in hrvatskega kmeta.

Preizkušeni, v vsej Pazinščini znani kmečki voditelj Peter Sironič je nato med viharim navdušenjem pozval ljudstvo, naj gre 6. aprila disciplinirano v boj za staro pravdo slovenskega in hrvaškega kmeta.

Ko je dr. Brajša v spremstvu kmečkih zapornikov došel v Beram, ga je čakalo 300 kmetov, da čuje njegovo besedo. Kandidat je zborovalcem razložil, zakaj morajo poslati ljudi domačega rodu in jezika v rimski parlament.

Na shodu v Beramu so bili tudi možje iz Trviža. Zaposlili so dr. Brajšo, naj obišče tudi njihovo občino. Pol ure po njegovem prihodu so se sredi Trviža zbrale štiri stotine kmetov. Tudi to zborovanje je izvrstno uspelo. Zastopniki oddaljenih občin so na-

In v primeru domače zgodovine se zdi vprašanje še posebej upravičeno. Ali niso poznejša dogajanja, ki so že v jasnejši luči našega gledanja in so nam tudi po problematiki bliže, tako rekoč po-uzila oddaljenejšo preteklost in jo s tem naredila nezanimivo? Z raziskovanjem najstarejše domače zgodovine smo si želeli napisati krstni list svoje narodnosti, ki so nam jo odrekli. Toda kaj naj počnemo z dogajanjem pred tem, s prazgodovino današnjega slovenskega ozemlja?

Pa prenehajmo s temi vprašanji in si oglejmo našo prazgodovinsko vedo pri njenem delu in rezultatih. Prazgodovina je stara komaj slabih sto let. Njeni začetniki so naravoslovci optimističnega znanstvenega devetnajstega stoletja. Zdelo se je, da bodo naravoslovci obšli filozofske diskusije, ki so se tem pionirjem izkustvenih, eksatnih ved zdele brezplodne, in postavili svoja izkustveno dokazana spoznanja, ki bodo brez priziva in ki bodo hkrati odprla človeku neskajeno, nedvomno perspektivo. Naravoslovec je odkril človeka v svojem svetu, naravi, in ga uvrstil v svoj svet. Stvar se je zdela preprosta. Ravna črta je vodila od nižjega k višjemu, od preprostega k popolnejšemu. Iz takega gledanja so nastale tudi oznake dobe divjaštva in barbarstva za najstarejša obdobja prazgodovine. Na začetku je bilo torej divjaštvo, barbarstvo in iz teh temin je rastla vedno bolj svetla, vedno bolj razsvetljena podoba naslednjih stoletij z vrhom seveda v čudežnem devetnajstem stoletju, v katerem je živel naš raziskovalec. Čudež seveda še ni bil splošen, bolj je bil v spoznanju teh raziskovalcev, toda kdo se bo mogel še dolgo ustavljati sili teh novih spoznanj? Formula resnice je bila že tu, a že tudi formula sreče. Tudi sociolog je že postavil svojo vizijo brezrazredne družbe, kjer je človek razrešil lastna nasprotja in tako sprostil sile, da si dokončno podvrže celotno naravo. To optimistično razpoloženje in znanstveni zanos je razširil med široke plasti predvsem darwinizem in poljudno-znanstveno gibanje, ki je iz njega izšlo. Descendencijska teorija se je zdela zadnje spoznanje o človeku, mnogim je pomenila človekovo odrešenje od temnih, usuznjujočih sil. Tudi duhovne vede so sedaj pograbile idejo razvoja. Pojmi klasike v kulturi, jeziku so začeli izgubljati svojo večnostno veljavo. Poleg klasike so našli večje razumevanje tudi za dru-

2

SLOVENSKA PRAZGODOVINA

Dr. STANE GABROVEC

ga obdobja, pred njim in dobe razkroja za njo. Zgodovina je krila ob klasičnih kulturah še druge, Grkom in Rimljanom je postavila nasproti dosežke drugih ljudstev. Predvsem pa so se poglobila raziskovanja in spoznanja lastne preteklosti evropskih narodov. Prazgodovina je bila torej prav bitno dopolnilo ne samo tedanjih znanstvenih teženj, ampak celotnega kulturnega prizadevanja. Rojena v času zmage darwinizma je bila le nov dokaz preprosto pojmovanih evolucijskih idej, neomajen vir optimizma, naravnost dokaz, kako vsemogočen je človek, da se je znal prebiti iz svoje divjaške in barbarske mladosti v svetlobo devetnajstega stoletja.

V naslednjih sto letih je doživljalo zanimanje za prazgodovinske kulture svoj nezadržan vzpon. Če ga merimo po razkošnih knjigah in poljudnih izdajah, ki so si priborile svoje željno občinstvo, potem lahko ugotovimo, da se je novo odkriti svet znal uveljaviti. Za nas je predvsem zanimivo, da se je gledanje na prazgodovinske kulture močno spremenilo. Raziskovanje prazgodovine je prevzel zgodovinar, čeprav pri svojem delu vedno bolj išče pomoč eksatnih ved. Enosmerne preproste razvojne teorije so se umaknile zamotanejšim zgradbam in nihanjem. Gledanje z vzvišeno in naduto oceno je pogosto nadomestilo občudovanje. Prazgodovinske kulture nam pomagajo odkrivati lepoto preprostega, pristnega, primitivnega, lepoto tudi za primitivno in preprosto obliko. Pogosto smo polni občudovanja do novo odkritih kultur, nič barbarskega in divjaškega ne vidimo več v njih, ampak narobe velike spretnosti in dosežke, predvsem pa veliko življenjsko silo, ki je včasih resda še ujeta v marsikako tehnično neznanje in izrazno nespretnost, v celoti pa vendarle občudovanja vredna. (Dalje)

ŠPORTNI PREGLED

Lepi uspehi „BOROVCEV“

Olga Pavletič

Borova ženska odbojarska ekipa bo letos igrala v prvi ligi italijanske odbojarske zveze, čeprav se je v kvalifikacijskem turnirju v Massi Carrari uvrstila na tretje mesto.

V prvi ligi bodo igrala naslednje ekipe: AGI-Gorica, Minelli-Modena, Max Mara La Torre-Reggio Emilia, Cabassio-

Modena, Virtus-Ravenna, UISP-Sesto Fiorentino, FARI-Palermo in naš tržaški Bor.

Z izjemo goriške ekipe so vse ostale šesterke zelo močne in bodo morale Borovke pokazati mnogo več, kot so pokazale v tekmah z dosedanjimi ekipami, če bodo hotele ostati v italijanski eliti. Tekmovanje v prvi ligi se bo začelo 20. februarja in bo končalo 29. maja.

Navijači upajo, da Pavletičeva, Zavadlalo, Švabova, Mijotova, Batistova, Hmeljakova in Nibrandtova ne bodo razočarale. Z naše strani jim čestitamo za ta uspeh, ki je v ponos vsega našega zamejskega športa, in želimo mnogo zmag.

Veliko priznanje je žel tudi F. Jurkič, ki je dobil od italijanske odbojarske zveze posebno nagrado »Srebrna mreža«. V vsej Italiji je prejelo to nagrado le 19 odbojarskih igralcev, trenerjev in sodnikov. Zelo nas je razveselila vest, da je med temi tudi znani in učinkoviti Borov trener in igralec Ferucij Jurkič.

Odličnemu tehniku in voditelju slovenske odbojke v zamejstvu, ki je s svojim neutrudnim in požrtvovalnim delom ustvaril slovenski odbojki v zamejstvu tako velik ugled, pri tem pa še vzgojil nekaj državnih in deželniških reprezentantov, iskreno čestitamo.

Veliko zaslug za uspehe Bora ima tudi trener ženske ekipe Bojan Pavletič, ki z neverjetno vztrajnostjo vadi in sestavlja ekipo, ki jo lahko Boru zavida marsikatero društvo.

To njegovo delo je bilo v zadnjem času tudi poplačano, ker so ga trenerji naše po-

krajine izvolili za svojega zastopnika v deželni odbor italijanske odbojarske zveze. Pavletič je prvi Slovenec, ki vstopa v ta odbor; zato je to priznanje še bolj povdarka vredno. Poleg tega mu je odbor na svoji prvi seji poveril nalogo referenta za tisk in propagando in ga vključil v tehnično komisijo. Tudi njemu naj gredo naše čestitke.

ŠE NEKAJ USPEHOV BORA V TEJ SEZONI

Ženska 3. odbojarska ekipa se je uvrstila v italijansko 2. ligo.

Namizno-teniško moštvo se je uvrstilo v 2. ligo.

Valter Veljak je bil poklican med kandidati za državno mladinsko odbojarsko reprezentanco.

EUSEBIO NAJBOLJŠI NOGOMETAŠ EVROPE

Francoski tednik »France Football« vsako leto dodari najboljšega nogometaša Evrope s pokalom »Ballon d'Or«.

Za najboljšega nogometaša so proglasili portugalskega napadavca Eusebia. Na drugo mesto se je uvrstil italijanski branilec Facchetti, na tretje pa napadavec Suarez. Prvi nogometaš igra v ekipi Benfica, drugi pa pri Interju.

Dosedanji zmagovalci so: 1956 - Anglež Matthews, 1957 - Španec Di Stefano, 1958 - Francoz Kopa, 1959 - Španec Di Stefano, 1960 - Španec Suarez, 1961 - Argentinec Savori, 1962 - Čeh Masopust, 1963 - Rus Jašin in leta 1964 - Škot Law.

ŽENA IN DOM

Moda za vas

Diktatura — to bi bila najprimernejša beseda za označenje vloge modnih monopolistov. Saj nam ne preostane več svobodna izbira blaga, krojev, barv! Sicer se taki diktaturi ponavadi kaj rade pokorimo, posebno če nas uči, kako postati prikupnejše in mladostnejše, a včasih gredo ti nauki malo v stran od zdravega presojanja, kaj je lepo in kaj ni, in tedaj moramo ubrati pot, ki vsklaja okus, eleganco, primernost in korak s časom.

Letošnja moda je take vrste diktatura, v katero se ne moremo popolnoma vdati. Le pogledjmo malo v francoske ateljeje visoke mode, ki so prav te dni pričeli prikazovati modele za bližnjo pomlad. Da je letošnja moda »vesoljska«, »geometrična«, »arhitektonska« in ne vem kaj še vse, smo že brale in slišale. A še neko drugo značilnost prinaša: zelo zelo kratka krila. Jacques Launay ima krila 10 centimetrov nad kolenom, Feraud pa je prišla do 18 centimetrov. Da ne govorimo o pariških krojačih, ki prikazujejo krila 24 cm nad kolenom — na srečo pa so tako narejena, da se s spustom »spodnjega krila« lahko zdaljšajo po želji. Da sramežljivost ne bi bila prizadeta, postajajo nogavice vedno bolj dolge, in če se dviganje kril ne bo ustavilo, bodo prišle v rabo »žabe«, kot jih nosijo otroci.

Pa še ena novost je značilna za letošnjo modo: barve in barvne kombinacije. Najbolj pogoste barve so rumena, oranžna, vijoličasta, živo rdeča in nova »solatna« barva, pa tudi »marelična«. Kombinacije teh živih in toplih barv so drzne: obleke so trobarvne, iz vijoličastega, rumenega in živordečega blaga, ali pa plašči oranžne barve na rumenih oblekah.

Glavna težnja francoske mode za leto 1966 je, da bi ženska izgledala čim mlajša, skoraj dekliška, brez potenciranih oblin, izredno lahkotna; v tem okviru lahko razumemo kratka in lahna plesoča

Z Goriškega

Pevma:

PROSVETNO DELO

Pevma je bila že pred prvo svetovno vojno znana kot vas, kjer so delovala različna prosvetna in gospodarska društva. Po drugi vojni pa je prosvetno življenje samo nekaj časa bolj zaživelo, nato pa je spet upadlo. Mladina ne kaže, kot marsikje drugod, dovolj zanimanja za kulturne večere ali prireditve. Nekoliko delo v mestu, še več pa menda motorizacija jo odganja od prosvetnega dela.

Prosvetno društvo »Jože Abram« se pa še nekaj giblje. Prireja za svoje člane in povabljenke skoraj redne kulturne večere s predavanji in skioptičnimi slikami. Prejšnji teden je govoril prof. Bednarik o delu Janeza Ev. Kreka s posebnim ozirom na Goriško. Navzoči so z zanimanjem poslušali, kako je tesno prijateljstvo vezalo Kreka in pokojnega župnika Abrama, čigar življenju in delu je namenjena tudi radijska oddaja dne 21. februarja.

Društveni odbor pripravlja v mejah možnosti še nadaljnje prosvetne večere.

Zabodeno do smrti so našli 29-letno sovjetsko drsalko, Ingo Voronino, večkratno svetovno prvakinja in svetovno rekorderko. Zadnje svetovno prvenstvo si je priborila lani na Finskem. Zabodel jo je iz ljubosumnosti njen nasilni mož, bivši trener sovjetske drsalne reprezentance. Voronin se je sam javil oblastem.

V Italiji so v prvih enajstih mesecih leta 1965 izdelali 221 filmov, to je 21 več kot v prejšnjem letu.

krila, neprozorne nogavice, nizke pete in kratke živetce. Toda koliko žensk si bo lahko privoščilo takšno modo?

Na srečo so tudi taki modni ustvarjalci, ki so vsaj nekoliko zaprli pot temu divjemu bezljanju mode. Med njimi je Madeleine Rauch, ki se je izognila smešnemu, a ohranila dovolj fantazije. Prikazala je linearno modelirane kostime, oprijete v pasu, z ozkimi, zvončastimi ali plisiranimi krili. Tudi Scherrer je dokazal, da ima smisel za proporcije in da je uravnotežen. Tudi njegovi jopiči so kratki in mehki, plašči imajo visok živetek, ki postavo stanjša, obleke so lahke, a preproste kroja, krila imajo komaj naznačen pliš. Večerne obleke so kratke, največ bele ali rumene barve, okrašene ob robovih z svetlimi našivki, dolge obleke pa so iz platna z nesimetričnimi črtami.

In še nekaj o Jacquesu Estrelu, ki je razstavljal prvi v sezoni 1966: Vsi so z navdušenjem sprejeli njegove drzne ideje: glavna tema je namreč »gibčnost«. Vse razstavljene obleke se lahko spreminjajo na razne načine, ker so sestavljene iz večbarvne podloge, ki ob premikanju zgornjega dela, ki ima luknje, spremeni celoto. Preobrazbo je lahko dosegel tudi tako, da na gladki, ravni obleki zamenja kos blaga, ki je pritrjen samo z zadrgo.

Če hočemo narediti pregledno shemo glavnih značilnosti letošnje mode, jih lahko zberemo v desetih točkah:

1. kratki lasje z bujno »franžo«;
2. svetle barve;
3. ozka ramena;
4. kratki rokavi ali obleke brez rokavov;
5. mehak kroj;
6. nizek živetec;
7. zelo kratko in nekoliko zvončasto krilo;
8. svetle ali bele nogavice;
9. jopiči kostimov zelo kratki;
10. nizke pete;

MARTINA

NAJBOLJŠI ŠPORTNIKI LETA 1965

Kot vsako leto so tudi letos časnikarji objavili vrednostno lestvico najboljših športnikov leta 1965. Sodelovalo je 31 športnih časopisov iz vsega sveta.

Prvo mesto je zasedel avstralski atlet Ron Clark, ki je v zadnjih 12 mesecih nastopil nad 80-krat in v tem obdobju postavil 11 svetovnih viškov! Čeprav mu je kenijski črnc Keino odvzel rekord na 5000 m, je 29-letni poslovodja neke avstralske tovarne čevljev še zdaj najboljši na svetu.

Vrednostna lestvica je naslednja:

1. RON CLARK, atlet (Avstralija) 133 točk
2. MICHEL JAZY, atlet (Francija) 50 točk
3. RANDY MATSON, atlet (ZDA) 36 točk

Sledijo: avtomobilist Jim Clark (Vel. Britanija), kenijski atlet Keino, ameriški boksar Clay, španski tenist Manuel Santana, ruska atletinja Irina Press, češki atlet Danek ter francoski kolesar Anquetil.

ZA
NAŠE
NAJMLAJŠE

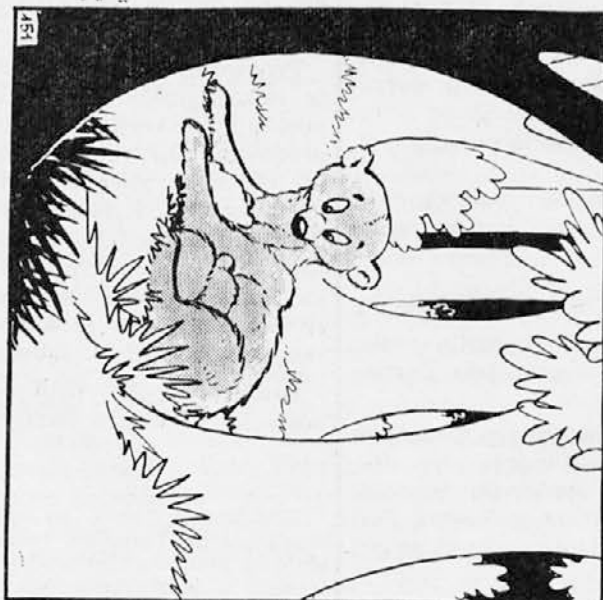
Snežek

26

piše in riše
Miki Muster

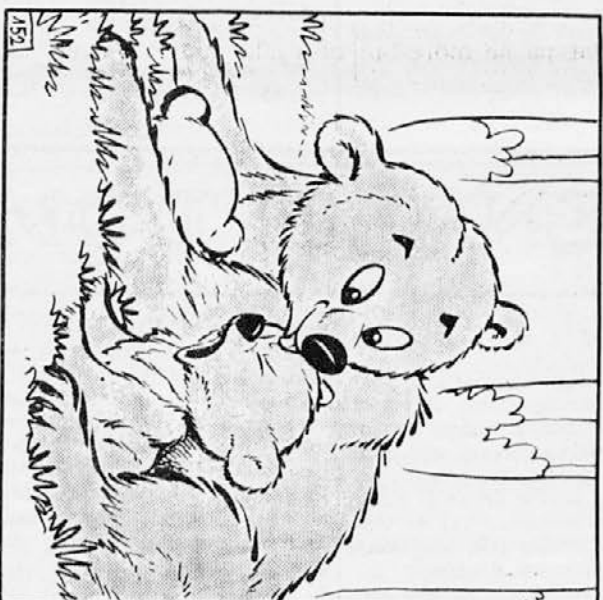
148. Kosmatinka je videla, da je neizkušen, zato je s šapo raztrgala novo plasi igličja prav pred Snežkovim smrčkom. Pred očmi mu je kar zamrgolelo. Zbegane mravljice so leze vseprek in iskale rešitve, toda Snežkov jezik jih je že lovil in pobiral. Ko jih je požrl, se je obilznil: bile so zelo okusne.

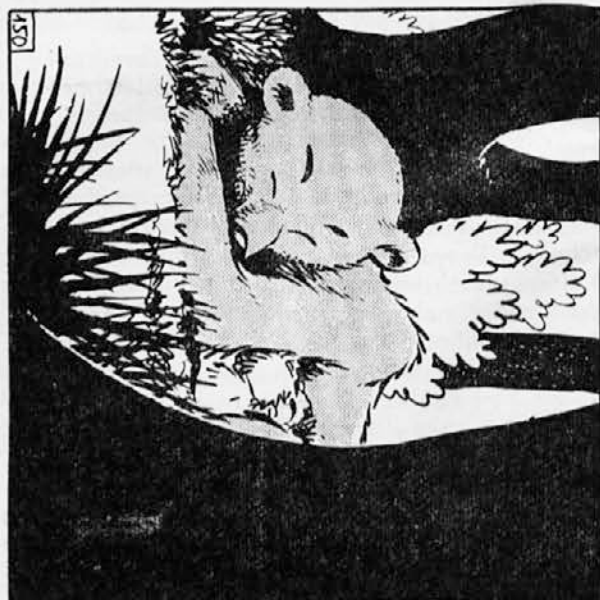
151. Najprej se je zbudila Kosmatinka. Mladica sta bila utrujena od dolge in naporne poti, zato sta še vedno smrčala v toplem naročju stare medvedke. Ni ju hotela zbuditi. Divgnila je glavo in ju ogledovala. Zdaj, ko je sprejela Snežka za svojega, je čutila do obeh mladičev enako materinsko ljubezen.

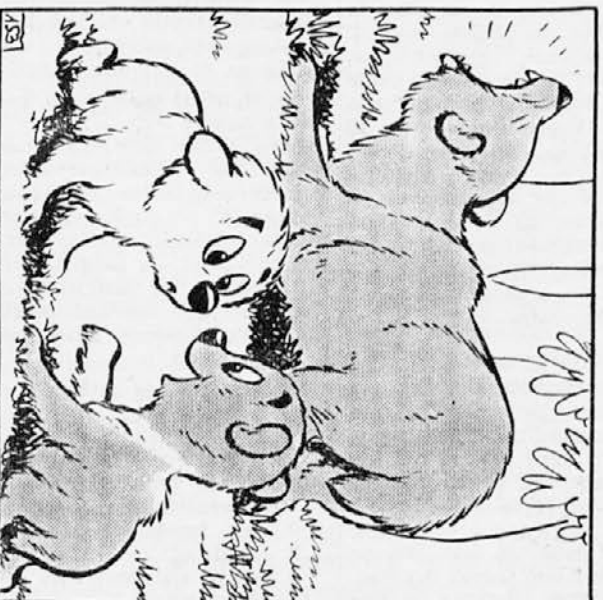
149. Ko so se nasitili, so nadaljevali pot v dolino. Mati Kosmatinka je kmalu spoznala, da Snežek ne pozna gozda, zato ga je vzela pod svoje okrilje in ga učila spoznavati divjino. Beli medvedek se je marljivo učil. Rjavček je pa imel to že v majnem prstu, zato je tekal po gozdu in na svojo pest iskal hrano.

152. Kmalu pa so sončni žarki obsijali tudi oba zaspanska. Bleščeca svetloba je zbudila najprej Rjavčka. Krmežljivo se je pretegovaj in zdelal, mati ga je pa umirala s svojim dolгим jezikom. Tedaj je zagledal poleg sebe Snežka in takoj se mu je zahotelo igrati. Pograbil ga je za uhlaj in ga stresel iz sna.

150. Ko se je dan nagibal h koncu, je Snežek že spoznal, da je gozd poln hrane, le poznati jo je treba. Za to je bil nos najboljši vodič. Zanesljivo je odkrival užitno gobo, brošča ali sladko jagodo, nevidno očem med visoko travo ali v gostem grmu. Siemnilo se je in mladica sta se stisnila h Kosmatinki. Tako so vsi trije sladko zaspali.

153. Snežek je planil na noge in zbegano mežikal. Najprej sploh ni videl, kjer se nahaja. Seje ko je zagledal nad seboj prijazni Rjavčkov smrček, se je spomnil večerajšnjega srečanja in radost mu je napolnila srce. Zdaj se je divgnila tudi Kosmatinka. Potegnita je zaspane ude in široko zazdehal.